

Fizika fanini o'qitishda inklyuziv ta'limning ahamiyati.

Qo'qon DPI Fizika va astronomiya kafedrasining o'qituvchisi D.Masodiqova

Mamlakatimiz prezidentining 13.10.2020 yildagi «Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi **PQ-4860**-son qarori qabul qilindi. Ushbu hujjat bilan quyidagilar tasdiqlandi:

- 2020-2025 yillarga xalq ta'limi tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi (keyingi o'rinlarda – Konsepsiya) va 2020-2021 yillarda uni amalga oshirish bo'yicha «yo'l xaritasi»;
- alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar ta'limini 2025 yilgacha rivojlantirishning maqsadli ko'rsatgichlari (indikator). 2021/2022 o'quv yilida;
- tajriba-sinov tariqasida shaharlarda hamda Toshkent shahrining tumanlarida joylashgan bittadan umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'lim tizimi joriy qilinadi;
- Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahrida joylashgan bittadan umumta'lim maktabida alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun boshlang'ich tayanch korreksion sinflar ochiladi;
- Qashqadaryo, Farg'ona va Xorazm viloyatlarida joylashgan bittadan kasb-hunar maktabida ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalarining 9-sinf bitiruvchilari hamda alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan guruhlar tashkil etiladi.

Biz shu imkoniyatlardan foydalanib ushbu ta'lim tizimini umumta'lim maktablarining fizika darslarida virtual resurslar yaratish va inklyuziv ta'limga joriy etishga kirishdik.

Inklyuziv ta'lim vazifasi bolalarning qobiliyatlari va holatidan qat'i nazar, ularning barchasiga sifatli ta'lim taqdim etishdan iborat. Shu bilan birga, inklyuzivlik tamoyili imkoniyatlari cheklangan bolalar ijobiy ruhiy va ijtimoiy rivojlanishga ega bo'lishlari uchun oilada yashashlari va o'z tengdoshlari bilan birga oddiy maktabda bilim olishlari lozimligini nazarda tutadi. Inklyuziv ta'lim tizimi nogironlar aravachasidagi bola yaqin atrofda joylashgan har qanday maktabda ta'lim olishi, o'zlashtirishda qiynalayotgan bo'lsa, o'qish va yozishga o'rganish uchun maxsus yordamga ega bo'lishi, darslarga qatnamay qo'ygan bolaga esa maktabga qaytish uchun tegishli yordam ko'rsatilishini kafolatlaydi.

2019-2020 o'quv yilida ixtisoslashtirilgan maktab va maktab-internatlarida tahsil olayotgan nogironligi bo'lgan bolalar to'g'risidagi malumotni ko'radigan bo'lsak. Unga ko'ra:

Jami bolalar soni: 21153

Aqliy imkoniyati cheklangan bolalar (55%)

Nutqida nuqsoni bor bolalar (0.9%)

Zaif ko'ruvchi bolalar (1.9%)

Tayanch harakat a'zolari shikastlanganlar (3.8%)

Zaif eshituvchi bolalar (6%)

Kar (17%)

Ko'pgina bolalar jismoniy nogironlik yoki tayanch harakati a'zolari shikastlangan bolalar umum ta'lim maktablarida bemalol tahsil olishlari mumkin — ularning jismoniy holatlari aqliy salohiyatining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatmaydi. Maktab binosi bu kabi holatlar uchun moslashtirilmagan bo'lsa ham, darslarni birinchi qavatda tashkillashtirib, kirar joyini pandus bilan

jihozlash mumkin. Bu holatda asosiy to‘siq jismoniy yoki moddiy omillar emas, balki insoniy munosobatining ko‘rinishidir, ko‘pincha maktab rahbarlari, o‘qituvchilar va nogironligi bo‘lmagan bolalarning ota-onalari ularning farzandlari maktabda nogironligi bo‘lgan bolalar bilan birgalikda o‘qishlarini istashmaydi.

Lekin biz shu kabi muammolarni bartaraf etish maktabda fizika fani uchun inklyuziv ta’limni keng yo‘lga qo‘yishni rejalashtirdik. Kompyuter imitatsion modellar asosida yaratilgan fizika darsligi elektron qo‘llanmasini yaratilishi ta’lim sifatini yanada oshirishga sabab bo‘ladi. Bu ta’lim orqali biz sog‘lom bolalar bilan nogironligi bor bolalarni birga o‘qitish imkoniga ega bo‘lishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Саламанская Декларация о принципах, политике и практической деятельности в сфере образования лиц с особыми потребностями. 1994г. Испания.
2. Возняк Ирина Владимировна рассматривает “Формирование готовности педагогов к инклюзивному образованию детей в системе повышения квалификации”// диссертация кандидата педагогических наук.-Белгородский государственный институт искусств культуры. Белгород 2017.
3. Rasulov, V. R., et al. "Interband Multiphoton Absorption of Light in Narrow-Gap Crystals." European Journal of Applied Physics 3.5 (2021): 51-57.
4. Расулов, Вохоб Рустамович, et al. "МЕЖДУЗОННОЕ ТРЕХФОТОННОЕ ПОГЛОЩЕНИЕ В INSB." (2021): 143-148.

5. Расулов, Р. Я., et al. "К теории трех и четырех фотонного линейно-циркулярного дихроизма в p-GaAs." «Узбекский физический журнал» 23.4 (2021).
6. Карпенко Ю.А. Названия звездного неба. – М.: “Наука”, 1985
7. Dadaboeva, F. O., M. Rahimberdieva, and K. A. Rakhimov. "The importance of time aphorisms in strengthening the educational aspects of education." *Open Access Repository* 9.12 (2022): 21-25.
8. 3.Olimjonovna, Dadabaeva Feruzakhon, Rahimov Kamoliddin Anvarovich, and Ibrahimova Rana Hamdamovna. "THE IMPORTANCE OF THE PRINCIPLE OF HISTORICISM IN THE HUMANITARIZATION OF PHYSICS AND ASTRONOMY EDUCATION." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 10.12 (2022): 92-95
9. Dadaboyeva, F., and R. Ibragimova. "GUMANITAR YO'NALISHLI O'QUV MUASSASALARIDA ASTRONOMIYADAN SIFAT MASALALARINI YECHISH." *ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ* 301.

